

28. 2. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nedoplatky mýtného aneb nežádoucí dopady čerstvě historické právní úpravy závazkových vztahů

Některé případy z naší praxe evokují dojem, že stát je buď ve stavu (hrozícího) úpadku anebo jeho představitelé již ztrácejí jakékoli zábrany v postupu vůči soukromým osobám. Nejde pouze o orgány veřejné moci, kde neúprosné vymáhání byt bagatelních či sporných nároků často vede k nepřiměřeným následkům. Stejně necitlivě postupuje – dokonce v masovém měřítku – i příspěvková organizace Ředitelství silnic a dálnic. Svědčí o tom nemravné vymáhání tzv. nedoplatek na mýtném, jemuž čelil či stále ještě čelí doslova každý tuzemský nákladní silniční dopravce. Situaci ilustruje případ skončený odvolacím soudem v právě uplynulém roce.

Řízení před prvou instancí

V řízení zahájeném u okresního soudu se žalobce, Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD), domáhal po žalovaném, tuzemském nákladním silničním dopravci, úhrady nezaplaceného mýtného za použití zpoplatněné komunikace.

Žalovaný jako podnikatel v oblasti nákladní silniční dopravy při svém podnikání užíval svými nákladními automobily i zpoplatněné komunikace. Na konci každého zúčtovacího období žalovaný obdržel od žalobce rozpis mýtného za toto období spolu s vyúčtováním a na základě těchto dokumentů mýtné žalobci uhradil.

Žalobou podanou u okresního soudu dne 21. listopadu 2011 se žalobce přes vyúčtování provedená v řádných termínech, která byla žalovaným vždy řádně zaplacená, domáhal doplacení mýtného za období od 1. července 2008 do 1. srpna 2008. Mýtné žalovanému doúčtoval výzvou ze dne 5. září 2011. Tvrdil, že řádný rozpis mýtného a jeho vyúčtování za toto období byl chybný a skutečná mýtná povinnost je vyšší.

Žalovaný důvodnost žaloby odmítl. Proti nároku vznesl námitku promlčení s odkazem na právní režim vymáhaného nároku v režimu zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, v pozdějším znění. Vzhledem k velkému rozsahu a době, kdy měla mýtná povinnost vzniknout, žalovaný rozporoval i skutečnost, že mýtná povinnost v doúčtovaném rozsahu vůbec vznikla (tedy, že jeho vozy v doúčtovaném rozsahu užívaly zpoplatněné komunikace). Především ale namítal, že postup žalobce je s ohledem na skutkové okolnosti výkonem práva, který je v rozporu s dobrými mravy (zásadami

poctivého obchodního styku) a neměl by proto požívat právní ochrany.

Soud první instance žalobě co do merita vyhověl,[1] nestandardní postup žalobce však honoroval nepřiznáním náhrady nákladů řízení. Soud hodnotil předložené argumenty žalovaného takto:

- povinnost platit mýtné žalovanému vznikla užitím zpoplatněné komunikace, kterou žalovaný podle výsledku dokazování skutečně užil,
- žalobcův nárok nebyl promlčen, protože se řídí zákonem č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, v pozdějším znění, a ke dni podání žaloby neuplynula čtyřletá promlčecí doba,
- žalobcův výkon práva nebyl v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku nebo s dobrými mravy, protože žalobce při účtování mýtného sice pochybil, ale jeho pochybení nedosahovala požadované intenzity.

Jak se později ukázalo, klíčovou otázkou odůvodnění se stala otázka právního režimu vymáhané pohledávky a posouzení námitky promlčení.

Podle názoru soudu se daný právní vztah řídí ustanoveními obchodního zákoníku. Tento režim je dán jak podle § 261 odst. 2, tak i podle § 262 odst. 1 obchodního zákoníku. Za první proto, že žalovaný je podnikatel a žalobce státní organizace, a tento závazkový právní vztah se týká uspokojování veřejných potřeb. Za zabezpečování veřejných potřeb přitom soud považuje skutečnost, že mýtné je vybíráno s ohledem na následné investice do pozemních komunikací, které je ve veřejném zájmu nezbytné zachovávat v co nejlepším stavu. Vedle toho soud uzavřel, že režim práva obchodníků byl navíc sjednán ve smyslu § 262 odst. 1 obchodního zákoníku ve Všeobecných obchodních podmínkách, které jsou nedílnou součástí dohody o podmínkách následného placení mýta.

Odvolání žalovaného

Proti rozsudku podal žalovaný odvolání. Namítal jednak nesprávné zjištění skutkové stavu a dále vady v dokazování vzniku jednotlivých dílčích mýtných povinností. Dále pak žalovaný opětovně poukazoval na nemravné jednání žalobce a neopomněl ani opakovaně zdůraznit námitku promlčení.

Podle názoru žalobce musí být splněny dva předpoklady, aby se určitý závazkový právní vztah řídil obchodním zákoníkem podle § 261 odst. 2. První předpokladem je, že stranami tohoto vztahu jsou stát, samosprávná územní jednotka nebo státní organizace, která není podnikatelem, na jedné straně, a podnikatel při své podnikatelské činnosti na straně druhé. Druhým předpokladem pak, že obsahem konkrétního závazkového právního vztahu je uspokojování, resp. zabezpečování veřejných potřeb. Veřejnou potřebou se podle odborné právní nauky myslí potřeba týkající se všech občanů, ale i potřeba, na níž je zájem z hlediska určité územní oblasti nebo obce, a potřeba v určitých věcných oblastech a úsecích, na kterých je obecně uznávaný zájem.[2] Právní doktrína dále dodává, že v ust. § 261 odst. 2 obchodního zákoníku se jedná o závazkové právní vztahy, v nichž prakticky vždy bude podnikatel dodavatelem zboží, prací, služeb nebo jiných plnění a stát, samosprávná územní jednotka a státní organizace jejich odběrateli.[3] Obsahem závazkového právního vztahu mezi žalobcem a žalovaným je použití zpoplatněné komunikace, při kterém k zabezpečení veřejných potřeb ve smyslu výše uvedeného zákonného ustanovení nedochází.

Žalovaný se dále negativně vymezil proti závěru soudu, že se závazkový právní vztah mezi žalobcem a žalovaným řídí podle § 262 odst. 1 ObchZ obchodního zákoníku s ohledem na ujednání obchodních podmínek.

Konečně žalovaný precizoval svou dřívější argumentaci k námitce rozporu postupu žalobce s dobrými mravy. Zopakoval, že řádně vyúčtovanou mýtnou povinnost hradí. Ta představuje jeden z nákladů, který buď klientům přeúčtuje podle skutečné výše řádného vyúčtování, případně je

kalkuluje do cen přeprav předem. Přitom žalovaný vždy vycházel z průběžných vyúčtování řádně učiněných žalobcem. Řádně vyúčtované mýtné tedy mělo v hospodaření žalobce neutrální dopad, šlo o předvídatelný náklad, na který pamatuje smluvní dokumentace se zákazníky. Dodatečné vyúčtování mýtné povinnosti po více než třech letech od jejího vzniku představuje zpětný zásah do právních vztahů mezi přepravcem a jeho zákazníkem. Zákazník, jako osoba jednající s přiměřenou mírou profesionality, stěží může akceptovat retroaktivní zásah do již vypořádaných právních vztahů. V rámci běžného obchodního styku je takové zpětné doúčtování přinejmenším zásadním zásahem do obchodních vztahů dosavadních bezkonfliktních partnerů a narušením důvěry mezi nimi. Přepravce při žádosti o refundaci nároku žalobce u svých klientů působí neprofesionálně, pokud k refundaci nedojde, nese ztrátu. Z hlediska zásad obchodního styku a profesionality a poctivosti v obchodních vztazích je postup žalobce neakceptovatelný.

Tento právní názor dříve podpořily i soudy nižších stupňů, na jejichž závěry vyslovené v obdobných případech žalovaný upozornil. Např. v rozsudku, č. j. 4 EC 190/2011-49, ze dne 17. května 2012, uzavřel Okresní soud v Mělníku[4]:

*„Pokud má být mýtné podle čl. 11.5 VOPPSEM účtováno za zúčtovací období (2 týdny nebo 1 měsíc), a to do 3 pracovních dnů od jeho skončení, a pokud se žalobce domáhá svého nároku za mýtné z roku 2007 a 2008 na základě přípisu z 30.12.2010, i za předpokladu splnění shora uvedených podmínek (prokázání použití vozidla žalovaným a zaslání vyúčtování žalovanému v prosinci 2010) by soud nárok žalobce zamítl. Důvodem by v takovém případě byl rozpor nároku žalobce se zásadami poctivého obchodního styku ve smyslu § 265 obchodního zákoníku. Tento rozpor spočívá ve lhůtě provedení vyúčtování nároku žalobce (...), když žalobce se nemůže domnívat, že přestože neplní své smluvní povinnosti a není schopen včas zaslat vyúčtování, požívá jeho nárok i nadále právní ochrany. Pro tuto úvahu soudu není rozhodné, že se jedná o zákonný nárok státu (placení mýtného), ba naopak, měl by to být v první řadě stát, resp. jím pověřená organizace, kdo plní své povinnosti a jde tak příkladem podnikatelům samotným. Naopak pokud stát tohoto není schopen, měl by stát být tou osobou, která uzná své pochybení a nebude se domáhat svých nároků, když předtím neplnila své povinnosti. Toto vše souvisí i se stabilním prostředím k podnikání a **pokud stát, resp. jím pověřená organizace, je schopna dlouhodobě ve vztahu k plátcům mýtného tvrdit, že všechny platby jsou uhrazeny a poté s několikaletým zpožděním uvést, že část jeho systému nefungovala a je třeba proto doplatit doplatky, nelze toto nazvat jinak než aroganci státní moci.**“*

Obdobně k věci přistoupil Okresní soud v Třebíči v rozsudku č. j. 13 EC 984/2011-71, ze dne 2. listopadu 2011[5]:

„... je v první řadě na státu a jeho orgánech, resp. subjektech, na něž byla jejich pravomoc delegována, aby i v rovině soukromoprávní řádně a zejména včas plnily své smluvní povinnosti (v daném případě včasného vyúčtování mýtného) a pokud tak nečiní, nelze za takové situace spravedlivě požadovat tomu adekvátní postup po straně žalované.“

Obsáhleji, přesto však trefně shrnul podstatu nemravného jednání také Okresní soud v Chrudimi v rozsudku č. j. 111 EC 188/2011-83, ze dne 11. července 2012[6]:

„Žalobce obchodními podmínkami vyvolal v žalovaném očekávání, že úhrady za užití komunikace bude vyúčtovávat v dohodnutých zúčtovacích obdobích (dvoutýdenních, resp. měsíčních) a žalovaný mohl důvodně očekávat, že pokud vyúčtované mýtné řádně zaplatí, jsou jeho závazky vypořádány. Žalobce sice namítal, že si v obchodních podmínkách přijatých žalovaným stanovil možnost mýtné dopočítat (čl. 5.1), avšak z obchodních podmínek neplyne, že by tato možnost měla prolamovat zúčtovací období (čl. 11.5). Bylo jen na žalobci, aby svá technická zařízení a software uzpůsobil tak, aby byly úseky dopočítány tak, aby mohla být úhrada i za tyto úseky uplatněna ve zúčtovacím období, v němž došlo k užití komunikace, či aby vyúčtování doprovodil výhradou, že nejde o

vyúčtování konečné a že v přiměřené době může mýtné doučtovat. Je třeba si uvědomit, že žalované částky činí jen zlomečky obratu obchodního vztahu mezi žalobcem a žalovaným, neboť takových transakcí (tj. průjezdy mezi dvěma mýtnými branami) se u běžného autodopravce v průběhu zúčtovacího období uskuteční tisíce. Tomu musí odpovídat i vyúčtování a lhůty, v němž je zasíláno, v nichž je možno následně považovat vztah za vypořádaný. Jinak je žalovaný ve stavu právní nejistoty....“ [7]

Rozhodnutí odvolacího soudu

Odvolací soud měl zcela opačný názor než soud I. stupně a rozsudek změnil tak, že žalobu v celém rozsahu zamítl. Úspěšnému odvolateli také přiznal plnou náhradu nákladů řízení.[8] Rozhodnutí bylo podloženo právě a jen promlčením nároku.

Odvolací soud se přiklonil k závěru, že převážná část právních vztahů vznikajících při hospodaření žalobce s majetkem státu ve vztahu k dálnicím a silnicím I. třídy bude posuzována jako závazkové vztahy vznikající podle občanského zákoníku. Oprávnění žalobce k provozování systému časového zpoplatnění na vybraných pozemních komunikacích České republiky nepovažoval odvolací soud za oblast, v níž je prosazován veřejný zájem. Podrobně se přitom zabýval výkladem některých veřejnoprávních předpisů, zák. č. [13/1997](#) Sb., o pozemních komunikacích, v platném znění, zák. č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění, a podpůrně také vybranou judikaturou Nejvyššího soudu.[9] Byť skutkové okolnosti použitých rozhodnutí jsou rozdílné, tak jejich závěry lze přeneseně použít i v posuzovaném případě.

Závazkový smluvní vztah, na jehož základě se žalobce domáhá zaplacení mýtného, zhodnotil pak odvolací soud jako nepojmenovanou smlouvu dle § 51 občanského zákoníku. Uplatní se obecná promlčecí lhůta v souladu s § 101 občanského zákoníku.

Pokud promlčecí lhůta u každé jednotlivé transakce běží nejpozději dnem 2.8.2008, pak její běh pak skončil nejpozději dne 2.8.2011. Žaloba však byla podána až dne 21.11.2011, tedy po uplynutí tříleté promlčecí lhůty. Změna rozsudku první instance a zamítnutí žaloby bylo za této situace nevyhnutelné, aniž by se odvolací soud věnoval dalším právním otázkám.

Pointa na závěr - stručně o smyslu právní úpravy

Konec (pro žalovaného) dobrý, pro českou veřejnost (v dlouhodobém horizontu) snad také. Zejména závěr soudu o „aroganci státní moci“ v odůvodnění jednoho z citovaných rozhodnutí vystihl podstatu případu, na tomto místě nás ale více zajímá jiná otázka - po smyslu a účelu právní úpravy. Snahy o doktrinární uchopení potřeby, účelu a cílů právní regulace jsou zřejmě jen o málo mladší než sama jurisprudence. Připomeňme jako *opinio iuris doctorum* jen stručně základní cíl - snížení společenské entropie.[10]

Tomuto požadavku jistě nevyhovuje stav, kdy kritéria pro určení právního režimu soukromého závazku jsou nejasná a různý režim znamená i rozdílnou promlčecí dobu. Stav, kdy osoba je při delším neuplatnění nároku z jakéhokoli důvodu (třeba jen pro jednání stran o smírném řešení) postavena před volbu buď žalovat předčasně, vynaložit náklady na právní službu, soudní poplatky, a přitom stále zbývá čas na narovnání či novaci závazku. Takové náklady pak při smírném řešení přirozeně těžko na někom nárokovat. Nebo naopak, při nesprávném posouzení onoho nejasného dělicího kritéria uplatnit žalobou již promlčený nárok a nést náklady procesního neúspěchu. Případně rezignovat na podání žaloby s obavou, že nárok by mohl být promlčen a náklady vynaloženy marně, a připravit se tak o výnos z pohledávky. V diskutované otázce navíc neměly jednotný názor ani soudy, po více než dvaceti letech souběžné účinnosti občanského a obchodního zákoníku. Universální rada advokáta - žalujte v té nekratší lhůtě - také není samospásná, běžný,

neprofesionální klient zpravidla přijde k poradě právě krátce po jejím uplynutí.

Popsané dilema snad ještě více vynikne v kombinaci s požadavkem řádné péče statutárních zástupců při jednání za právnickou osobu, a zejména právě ve veřejné sféře. Zavedená praxe velí podat žalobu za stát, kraj či obec, státní organizaci či podnik, prostě osobu veřejného práva nebo osobu jí vlastněnou anebo organizační složkou jí zřízenou, prakticky vždy, a raději ve sporném případě riskovat náklady (a nejen náklady řízení) než právě ztrátu (promlčení) nároku. Nezřídka i v situaci, kdy předvídatelné náklady přesahují očekávaný výnos a pravděpodobnost úspěchu není vysoká. Takovým dilematům by lidé při právním jednání neměli být vystaveni, o efektivní alokaci omezených celospolečenských zdrojů ani nemluvě.

S ohledem na uvedený příklad neefektivní regulace vítáme sjednocení režimu soukromoprávních závazků dle zákona č. [89/2012](#) Sb. (NOZ) namísto dosavadní duální úpravy dvou samostatných civilních kodexů s ne vždy zcela jasnými diferenciačními kritérii. Respektujeme, že jde jen o malý příspěvek praktiků do debaty probíhající mezi současnými představiteli (nejen) domácí jurispudence již více let.

Jistě, nikdo, ani autoři NOZ, netvrdí, že nová úprava je bezchybná, že se s ní právní veřejnost a soudy nebudou muset trpělivě sžívat a usilovně pracovat, aby pomocí judikatury uvedly NOZ ve skutečný život. Tento proces bude trvat léta. Přesto jde o jednoznačný krok správným směrem. Máme-li čeho litovat, pak jen toho, že na nový, moderní a zájmy soukromých osob ctící kodex jsme čekali tak dlouho.

JUDr. Martin Uzsák, LL.M.,
advokát, partner

Mgr. Marie Dřízalová,
spolupracující advokát

[RAKOVSKÝ & PARTNERS s.r.o.](#)
advokátní kancelář

Václavská 316/12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 247 135
Fax: +420 224 247 136
e-mail: office@rakovsky.com

[1] Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5, č.j. 16 EC 264/2011-95, ze dne 18. října 2012.

[2] Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník, Komentář, 13. vydání, Praha: C. H. Beck, r. v. 2010, str. 897.

[3] Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol.: Obchodní zákoník, Komentář, II. díl, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., r. v. 2009, str. 1.262 a 1.263.

[4] Rozhodnutí je dostupné na webových stránkách, k dispozici >>> [zde](#).

[5] Ibid.

[6] Ibid.

[7] Z důvodu akademické poctivosti budiž řečeno, že jiné soudy obdobně vznesené nároky přiznaly a

ani dlouhý časový odstup nebyl překážkou. Tento názor se podle zjištění autorů jeví býti minoritním.
[8] Rozsudek Městského soudu v Praze, č.j.12 Co 580/2012-132, ze dne 5. března 2013.
[9] Viz rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 4260/2011 ze dne 28.2.2012 či sp. zn. 28 Cdo 4566/2010 ze dne 1.2.2011.
[10] Reprezentativně dle nestora české právní vědy prof. Viktora Knappa, viz Knapp, V.: Teorie práva, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 1995, s. 30 an.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)